Barcelona 2020

Jordi Panyella

Crònica visual
d'una ciutat confinada

Saldonar

BENVINGUTS
BARCELONA

Si els teus ulls ho veuen,
és cert, ha estat veritat.

A les paraules, perquè honorin sempre
la memòria dels que ja no hi són.

Crònica visual d'una ciutat resilient

ADA COLAU BALLANO
ALCALDESSA DE BARCELONA

Deia Umberto Eco que la missió dels creadors és establir un nou ordre: «Alguns diuen que el món és repetitiu, d'altres, que sempre és sorprenent i distint». La crònica visual que teniu a les mans és un artefacte de memòria personal, que amb els anys passarà a ser un artefacte de memòria col·lectiva.

El diari fotogràfic de Jordi Panyella documenta la ciutat confinada i busca el que és sorprenent i distint on la majoria només hi veu falta de moviment. No hi trobareu únicament el registre de carrers buits, de comerços tancats, de missatges d'esperança, sinó també la memòria viva d'aquesta primavera del 2020 en què la ciutat i el món es van aturar.

Aquest confinament i els seus reptes no són el primer sotrac al qual s'enfronta aquesta ciutat, que ha sabut refer-se de situacions complicadíssimes: bombardejos feixistes, fam i misèria durant la guerra, i més recentment de l'esfondrament del túnel del Carmel i els atemptats de la Rambla.

La capacitat de resiliència de la ciutat és la capacitat de resiliència de la seva gent, que fins i tot en els pitjors moments tiren endavant i posen l'ull sempre al futur. En aquest sentit, la Covid-19 ens ha pres moltes coses, i sens dubte la més dolorosa ha estat no poder-nos acomiadar dels nostres veïns i veïnes, de les nostres famílies i les nostres amistats que ens han deixat durant aquest període.

També ens ha donat l'oportunitat d'aturar-nos i abaixar el ritme. De reflexionar sobre tot allò que no funciona, tot allò que volem millor. Ara que Barcelona, i a poc a poc també el món, s'obre de nou a la vida, la responsabilitat és nostra: hem de fer-nos càrrec d'aquests aprenentatges, treure el millor de nosaltres, accelerar els canvis que han de fer possible aquesta transformació com a veïns i veïnes d'aquesta ciutat lluitadora i resilient. Aprenem d'aquesta experiència i cuidem-nos els uns als altres. Només així ens en sortirem.

Del silenci, imatges

JORDI PANYELLA,
BARCELONA, PRIMAVERA DEL 2020

Per a un periodista de paper i de paraules, un animal de tinta i rotativa, el món al revés significa que, d'un dia per l'altre, encara sense saber ben bé per què, la imatge capturada en una fotografia es converteix en el seu canal d'expressió, i el discurs en un enfilall sense fi d'aquestes imatges. Cap mot, cap verb, cap element de puntuació, cap signe d'exclamació. Increïble, però cert, és així, és la metamorfosi impossible feta realitat.

De cop i volta el món es fa tan nou com desconegut i les paraules, eina de treball de cada dia, esdevenen sobreres. El llenguatge del món antic ha passat a la història. Allò que es veu ja s'exclama per si sol, no cal escriure-ho negre sobre blanc. El relat es converteix en una desfilada visual, en un viatge que va del silenci més profund, dolorós, paorós, a la inversemblança més irreal, més histriònica. L'abisme al carrer, l'abisme dins de casa.

Per a un periodista acostumat a viure i veure les notícies des de la barrera de la privilegiada primera filera, des de la ratlla vermella que obliga a la no-interferència en els fets que s'han d'explicar, viure dins d'una notícia gegantina, una notícia que ho omple tot, es converteix en un fet excepcional, únic, irrepetible. De sobte, el carrer es converteix en una font inesgotable de fets noticiables, en una concatenació d'esdeveniments que han de ser explicats, tots i cada un, perquè tot esdevé novetat, profecia d'una realitat desconeguda. No hi ha prou ulls per mirar, no hi ha prou objectius per a tantes fotografies que hi ha per fer, per a tantes imatges úniques a capturar.

Hi ha notícies que marquen la vida d'un professional de la informació, i hi ha fets històrics que van molt més enllà de la simple notícia i marquen el demà de tota una generació. Covid-19 s'escriurà en lletres majúscules en els llibres del futur que explicaran el passat, aquest nostre present encara tremolós, encara tan inestable, tan carregat de dubtes i febleses. El món no tornarà a viure una primavera com la del 2020 perquè una altra

crisi així no deixaria forces ni per combatre-la, ni per poder ser explicada. Es perdrien les paraules, després les imatges, es perdria tot. Els diaris no podrien subsistir a un altre trimestre de quioscos tancats, ni els hotels podrien seguir funcionant amb el cartell a la porta de «No volem clients», ni els autocars tornarien a circular per les autopistes sense passatgers, ni res, ni cap activitat humana tindria sentit si allò que n'hi dona, el fet de viure, tornés a desaparèixer dels carrers i les places.

L'univers que ens era tan familiar va trasmudar a un estadi irreconeixible la primavera de l'any 2020. Una realitat invisible en forma de virus, tan diminutament microscòpica com letal, va capgirar la quotidianitat fins a fer impossible el gest més simple. Les paraules van decaure, les imatges inversemblants ho van omplir tot, els carrers es van fer grans, de dimensions irreals, les multituds invisibles, els sentiments es van desbordar, les alegries van morir, la por es va ensenyorir de tot i de tothom. Del somni a l'insomni. Del pedestal a la masmorra. Del cel a l'infern. De l'amor al plor, de l'abraçada fraternal a l'absència de l'altre. Viure per intentar no morir, tot va quedar reduït a això, i encara.

D'un dia per un altre el milió sis-cents mil habitants de Barcelona es van haver de quedar a casa. Els estrangers van fugir, el turisme que ho omplia tot es va desintegrar. Una ciutat tancada amb pany i forrellat, una ciutadania confinada, captiva del terror. Por a respirar, por a tocar, por a la mateixa condició humana, una por molt primària, instintiva, de supervivència. La llum blanca del Mediterrani es va consumir en el túnel sense sortida d'un forat negre arribat de no se sap on, com una tempesta d'estiu que de cop i volta esbandeix totes les terrasses del passeig. Com una onada gegantina que tot ho cobreix, tot ho regira, tot ho xucla, que tot s'ho emporta al camí sense retorn de la profunditat més pregona. Com un incendi que deixa un paisatge de devastació i negritud. Terra cremada.

La ciutat en negre, la ciutat enreixada, la ciutat captiva, la ciutat en mans dels guardians de l'ordre més estricte, la ciutat com una presó de dimensions gegantines és la que marca l'inici d'aquesta història. Aquest és un relat que neix en el fos a negre de la llum blanca que dona volum, pau i repòs en un pis de l'Eixample, un de tants d'aquesta meravellosa ciutat, palpitant de vida, que es diu Barcelona. En un dia qualsevol, de quasi inici de primavera, els habitants es converteixen en éssers atrapats per l'angoixa de no reconèixer el món immediat que els envolta. Allò que els donava sentit, que els omplia de color, de sobte els despulla mostrant-los com espectres a qui espanta la seva pròpia existència. No són persones, només són ombres que projecta la seva

pròpia por, la incredulitat de veure's confinats a casa. Prohibit sortir al carrer, la mort hi ronda.

El col·lapse és absolut, tot trontolla, tot es fa irreal. És la ciutat dels cels infinits, mirall d'uns carrers deserts. Si l'asfalt és gris, el cel esdevé negre, reflex de la por que tot ho colonitza. És la ciutat dels cadenats gegantins, triples. És la ciutat de les persianes abaixades, de les reixes barrant el pas a tot i a tothom. És la inactivitat absoluta, els calaixos eixuts, no es mou ningú pel carrer, no hi ha cap negoci a fer. És la gent sense feina, la por a caure en l'oblit, a quedar enrere, atrapat en un forat. És el trampolí a la pobresa, el camí que mena al menjador social, a trobar refugi sota els arcs del Gran Teatre del Liceu tancat, com la resta d'activitats de la ciutat. El luxe rebregat per terra.

L'estat d'alarma és el passaport a un món desconegut. La por que havia atemorit els nostres ancestres retorna al present i ho tenyeix tot de sèpia, que és color d'imatge atrapada en el temps, com una fotografia morta que el pas dels anys ha esgrogueït dins d'una capsa de sabates oblidada a les golfes d'una casa abandonada. L'estat d'alarma és la porta que trenca el temps, deforma l'espai. Els gratacels s'allargassen i les avingudes es fan inacabables, no porten enlloc perquè no hi ha cap lloc on anar. La perspectiva lineal es deforma fins a quedar atrapada en un laberint format per preguntes sense resposta. Damunt els escenaris reals, les imatges que en resulten evoquen els capitells de claustres romànics amb figures d'animals impossibles, bèsties mitològiques ensenyorint-se del carrer, faules apocalíptiques que prenen vida. Infraestructures abandonades, el Déu cotxe arraconat, el mateix Déu —el de veritat— confinat en esglésies tancades, carrers que en caure la tarda es vesteixen de gola de llop.

Quan la ciutat es deixa de fer reconeixible es converteix en la ciutat que fa por als seus propis fills. Impensable però cert, viscut en pell pròpia, el carrer de Portaferrissa a les vuit del vespre d'un dia qualsevol de març, el carrer del comerç alegre, dels aparadors llampants, del dring dels diners i la caixa enregistradora, convertit en l'embocadura de la gola del llop. Solitud, negror, silenci absolut. L'únic soroll és el del propi trepig de les sabates contra l'asfalt ressonant contra les parets. Portaferrissa com la porta d'entrada a l'univers desconegut d'un món nou al qual ningú vol entrar. Passi vostè primer, i ja m'avisarà del que hi veu...

Els carrers buits són el reflex de la por a no saber què està passant. La por és el mirall del desconegut. Tenim por del ciutadà que avança per la mateixa vorera i no sabem que ell és víctima del mateix cangueli que ens tenalla a nosaltres. Per això tenim por, perquè no sabem. La ignorància ens fa porucs, vulnerables. I el virus és el gran desconegut, el gran enemic invisible del qual només s'escapa fugint-ne, tancant-te a casa, i tot i així ningú està segur de trobar-se a resguard un cop ha passat la balda i ha girat la clau. Mai la por a l'altre havia estat tan viva com en el temps de la Covid-19. Mai les mirades intercanviades han destil·lat tant de recel. Creuar-se amb algú al carrer ha estat com si la mort et vingués a trucar a la porta. Les mirades s'omplien de temor, endurides pel rostre amagat en la mascareta protectora, o rere qualsevol drap, o qualsevol cosa que serveixi per barrar el pas al virus invasor. Sortir al carrer pel simple acte de llençar la brossa al contenidor és tant com temptar la mort. Per això el carrer s'ha quedat més sol que mai, abandonat a la seva sort. Una quietud total, absoluta, un silenci que no es coneixia, feridor. Només hi han quedat aquells a qui ningú vol, ni el mateix sistema que acull aquells a qui la vida ha anat maltractant fins a deixar-los sense res.

I després la gran angoixa de no saber què passaria, com evolucionaria el virus, quants dies de confinament devien quedar per endavant. La reclusió ha estat com un camí de final incert on el caminant s'endinsa sense mapa, ni brúixola, ni un trist bastó per ajudar a passar quan el traçat s'enfila. Després de caminar per tots els passadissos de casa, sense trobar sortida, els balcons s'han convertit en llum de llibertat, altars de benaurances, podis de bona esperança, escenaris des d'on llançar aplaudiments per reforçar l'ànim col·lectiu i donar forces als que lluitaven a primera línia contra el maligne.

Però malgrat l'empenta, i les ganes, el confinament s'ha fet inacabable, com un viatge al país de la inversemblança, allí on tot es fa líquid, on tot queda deformat pel pas lentíssim de les hores. En l'univers conegut de casa les cares s'acaben fent desconegudes, les personalitats transmuten, els éssers més estimats esdevenen irreals, protagonistes excèntrics del país de les meravelles impossibles. Viure tancat entre quatre parets és fer un viatge al límit de les relacions entre les persones, és un embat duríssim a la condició humana que ho redueix tot a un duel per la supervivència, una partida de blanques contra negres. Un combat a vida o mort, on el rei cau i queda captiu, com captius han estat tots els ciutadans del virus invisible.

Confinament és el temps perdut, sense dies, ni setmanes. No hi ha el dilluns perquè no hi ha retorn a la bastida, ni a l'oficina, ni a l'aula. No hi ha la terra de ningú del dimarts, ni bufa l'aire fresc del dimecres, aquell que ajuda a agafar embranzida per arribar al

final de la setmana. No hi ha el dijous, perquè no hi ha les nits de festa, ni el respir del divendres, ni el tràfec el dissabte al matí ni la pau del dissabte al vespre. No hi ha futbol, ni misses, ni tortells farcits de crema el diumenge. El temps ha mort. Només hi ha el tedi de les hores que passen, rítmicament, mecànicament, com un malalt endollat a una màquina que el manté enganxat a la vida.

Al carrer no hi ha cap rei, o millor dit hi ha un emperador. En temps de coronavirus és el Zero absolut el que mana sobre totes les coses. El zero és el res, i res vol dir que durant la primavera del 2020 el servei d'autobusos de Barcelona ha arribat a transportar només nou de cada cent passatgers que acostumava a dur. El zero també ha baixat sota terra amb el servei de metro funcionant amb vagons literalment buits. Quan el noranta-cinc per cent del passatge habitual es queda a casa, el cinc per cent restant té la impressió que aquell tren en el qual viatja l'han posat en funcionament només per a ell, com si fos el parc d'atraccions del fill únic d'un milionari excèntric. Pel mateix món irreal han transitat els trens i autocars que entraven i sortien de la ciutat amb combois que semblaven estar al servei d'una societat fantasma, i la mateixa basarda per al gran i majestuós aeroport de Barcelona on durant el mes d'abril del 2020 hi hauran passat quatre milions de persones menys que el mateix mes de l'any anterior. Com si de cop i volta El Prat s'hagués convertit en la petita, ridícula i insignificant pista d'aterratge d'un aeròdrom de tercera divisió.

El Zero absolut ha tingut d'aliat el ple absolut de policia al carrer. I per si no hi havia prou agents, l'exèrcit també s'hi ha desplegat amb els seus camions de guerra i les seves tendes de campanya. Els agents han hagut de deixar de perseguir delinqüents, perquè els dolents no sortien de casa perquè no hi havia contra qui delinquir, per dedicar-se a aturar ciutadans al mig del carrer desert i multar-los pel fet de no ser a casa. Als policies els ha tocat ser els dolents de la pel·lícula, amb un trist paper de protagonista. Només el terrorisme havia propiciat un bloqueig policial de la ciutat, i encara només en els accessos, mai s'havien desplegat els controls a les portes del Barri Gòtic o al mig de qualsevol carrer de l'Eixample o tallant de ple la Gran Via. El ciutadà que sortia al carrer es convertia automàticament en sospitós habitual: «On va?». «Per què hi va?». «Ensenyi'm papers!». «Un paper que ho justifiqui!». «Multa!». «Ja pot fer mitja volta i tornar cap a casa»...

El Zero absolut, la policia, la negror ho han pres tot. Per sort, però, els colors no han mort, han sobreviscut, com herois, guardians de la veritat, per rescatar-nos un dia a tots nosaltres. I en una ciutat sense cotxe, ni obres, ni fums de cap mena, ni contaminació, els arbres s'han vestit de primavera i també, més que mai, el cel s'ha pintat d'un blau

d'una puresa que ja no recordàvem. Increïble però cert, la gent moria als hospitals, hi havia pànic a sortir al carrer, però el carrer era net com mai, respirable, saludable. Amb la llum nova inundant-ho tot, els ulls afortunats del periodista desconfinat han recorregut la ciutat com ho farien els ulls de qualsevol foraster amb fam de nous paisatges, fitant carrers, edificis i racons amb la mirada fotogràfica de qui vol retenir una imatge que sap que no tornarà a veure mai més. Com qui va fins a la fi del món a contemplar la gran meravella de la creació humana i s'omple d'aquell regal abans d'acomiadar-se'n per tornar cap a casa perquè sap que a la fi del món només s'hi pot arribar una vegada.

La ciutat pròpia caminada com un turista excepcional, un visitant privilegiat, vip, top, únic, irrepetible. Experimentar la sorpresa del foraster a la teva ciutat és una sensació màgica. Et sents transportat a un país estranger quan, per exemple, baixes les escales del metro de Diagonal, a poc a poc, amb el cap alçat i els ulls oberts, contemplant per darrer cop la confluència de la gran avinguda amb el passeig de Gràcia insòlitament deserta. I després hi ha el sentiment de retrobament d'aquell que sent l'emoció de tornar a casa després d'anys d'una absència forçada i emocionar-se, per exemple, pel simple fet de caminar pel lateral de la Gran Via al Besòs, que és un carrer que emociona molt poc, perquè et fa recordar les vegades que hi has passat corrent en l'entrenament d'una cursa atlètica o immers de ple en l'esforç de màxima exigència d'aquesta cursa extenuant. Enyor de la pròpia ciutat, sense haver-ne marxat.

Hi ha llum i també hi ha les persones. Per sobre de tot hi ha les persones, i l'afany per aferrar-se a la vida, i al demà. Rere cada finestra, els barcelonins han aixecat parapets d'il·lusió, fortaleses de vida. Dins de cada casa cors palpitants, ulls que entrelluquen el cel, desitjos plens del sol que cada dia torna a sortir, l'astre vigorós, ple de vida, un sol que sempre s'alça després d'haver derrotat l'hora incerta de la matinada. I hi ha sobretot l'amor, com un camí de pedretes per retrobar el sender que porta a la casa perduda.

Barcelona i els barcelonins han viscut i sobreviscut al desconegut. La ciutat es va aturar de cop i volta perquè anava massa de pressa, al ritme d'una societat que s'havia accelerat en la roda sense aturador de la globalització, immersa en una cursa folla, una estampida amb destí al mur, a la paret de maons alçada al final de la recta. Cada cop més gent, cada cop més hotels, cada cop més turistes, cada cop més avions, cada cop més i més gent, cada cop més creuers, cada cop més negocis, cada cop més i més de tot, sense posar el fre a res ni possibilitat d'aturar la roda perversa.

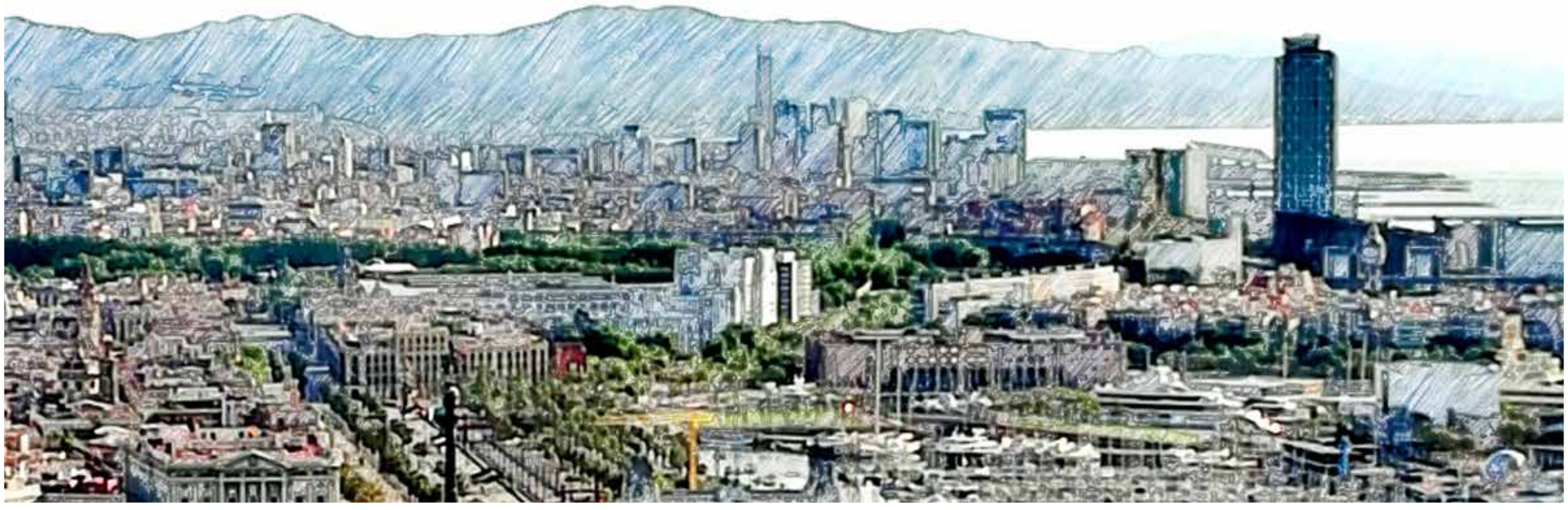
La Covid-19 no ha estat el mal, ha estat l'avís, l'àngel de la guarda, el mirall per mostrar el mal major que esperava al final de la fugida endavant. L'últim avís que la gran hecatombe és evitable.

Barcelona va iniciar el camí del desconfinament un dissabte lluminós de principis de maig. Des d'aquell dia la ciutat torna a caminar. La unió de la força de tots els colors ha aconseguit alliberar-se del negre. La foscor ha estat derrotada. El Zero absolut ha sucumbit a la tenacitat de la gent. La vida, amb la seva energia infinita, ha vençut no sense haver pagat un peatge massa alt a la mort. Lluirem per sempre més la bandera de l'absència dels que han marxat, però farem onejar també la bandera de la llibertat recuperada.

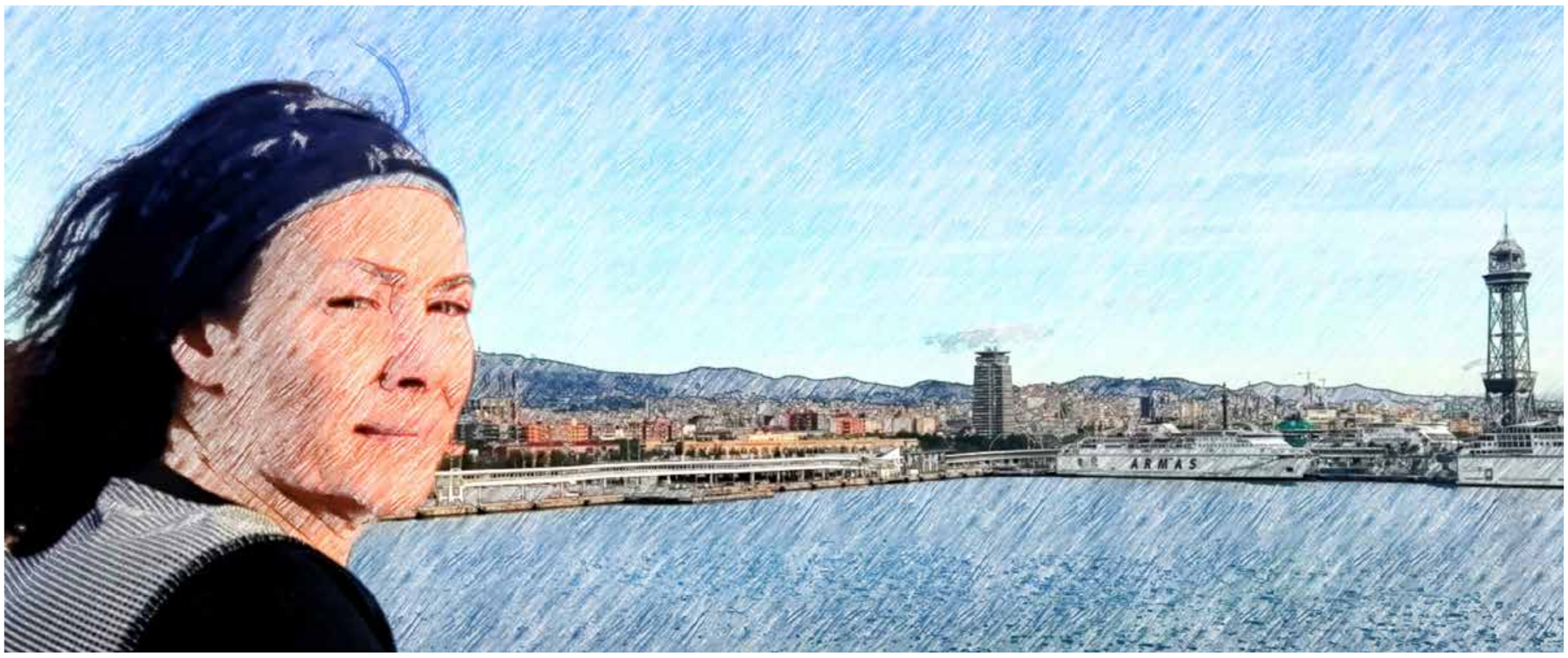
De segones oportunitats només n'hi ha una i de llibres com aquest només n'hi ha un, perquè les imatges amb les quals s'explica i tots els sentiments que aplega són fruit d'una experiència humana única en un esdeveniment històric únic, conseqüència d'uns dies irrepetibles. Donar un cop d'ull al passat recent, als més de dos mesos de follia, submergir-se en aquestes pàgines ha de servir per no oblidar, i des del no oblit tornar a emprendre el camí amb pas nou i ferm, tornar a posar-se en marxa, caminar i córrer si cal quan les cames ho demanin. Engegar una altra vegada i fer-ho amb decisió, sense titubejar, però sobretot fer-ho sense pressa, estimant cada passa, cada segon, cada paraula, cada imatge.

Estimar, sobretot estimar, perquè només hi ha una cosa que els estralls del virus no han pogut tombar: l'amor i les ganes d'estimar els altres. L'amor com a motor de tot, com a segell que identifica la condició humana.

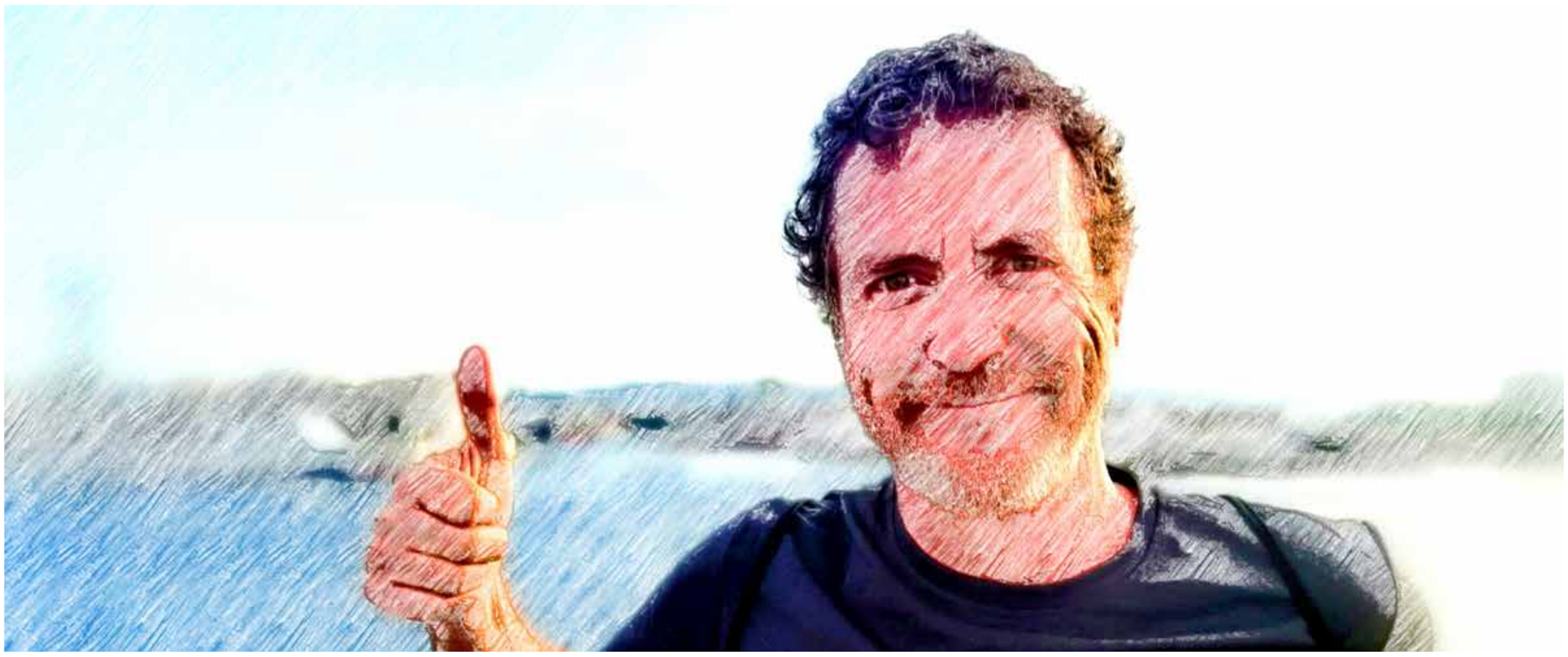
Els protagonistes

Barcelona. Nascuda fa més de dos mil anys per projectar-se a l'infinit. A tocar del mar més blau i la llum blanca. Una congregació d'un milió sis-centes mil persones. Un conglomerat de pedres i carrers antics, avingudes amplíssimes, cases de somni, edificis novíssims que desafien el cel. Una ciutat feta encara a la mesura humana que només l'home pot arribar a destruir si oblida la necessitat de cuidar la seva mare.

Roser. 53 anys durant el confinament. Interiorista. La Covid-19 la va deixar a l'atur i es va haver de tancar a casa, on va construir un món d'harmonia. Va revoltar-se contra el confinament prenent part en una acció solidària per auxiliar els avis necessitats portant-los menjar a casa. Va estimar, molt, i va deixar estimar-se.

Jordi. 54 anys acabats de fer abans del confinament. Periodista. Els periodistes estan fets per explicar el que passa, al carrer, sobretot i fonamentalment, i també a casa quan el que passa a casa esdevé notícia. Durant la Covid-19 va treballar, bàsicament va explicar tot el que veia caminant per una ciutat deserta, irreal. I també va estimar, molt, i va deixar estimar-se.

I ES VA FER FOSC

1

LA GRAN DEPRESSIÓ

2

LA DESOLACIÓ

3

NO HA ESTAT UN SOMNI

4

LA CIUTAT CAPTIVA

5

TORNAR A COMENÇAR

6

El sol surt cada matí, i cada nit brillen els estels. Si avui has tingut un dia decebe
recorda que el cicle de la vida continua. Demà pots tornar a començar.

Març 2020

La platja de Kleftiko a l'illa de Milos, una de les illes gregues pertanyents a l'arxipelag de les Cíclades. Inconfusible per el seu peculiar paisatge rocós i arcs de roca volcànica de color blanc als quals només es pot accedir per vaixell.

DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES	DISSABTE	DIUMENGE
						1 Dia de las Illes Balears
2	3 S. Medir	Dentista 7h. 4	5	6 S. Dilegüer	Mataró 7	8 S. Joan de Déu
9	10	11	12	ERTE 13	14	
16	17 S. Patrici	18	19 S. Josep Dia del Pare	20 Equinocci de primavera		
23 S. Josep Obrer	24					
30	31	25 L'Anunciació	26	27	28	

I ES VA FER FOSC

1

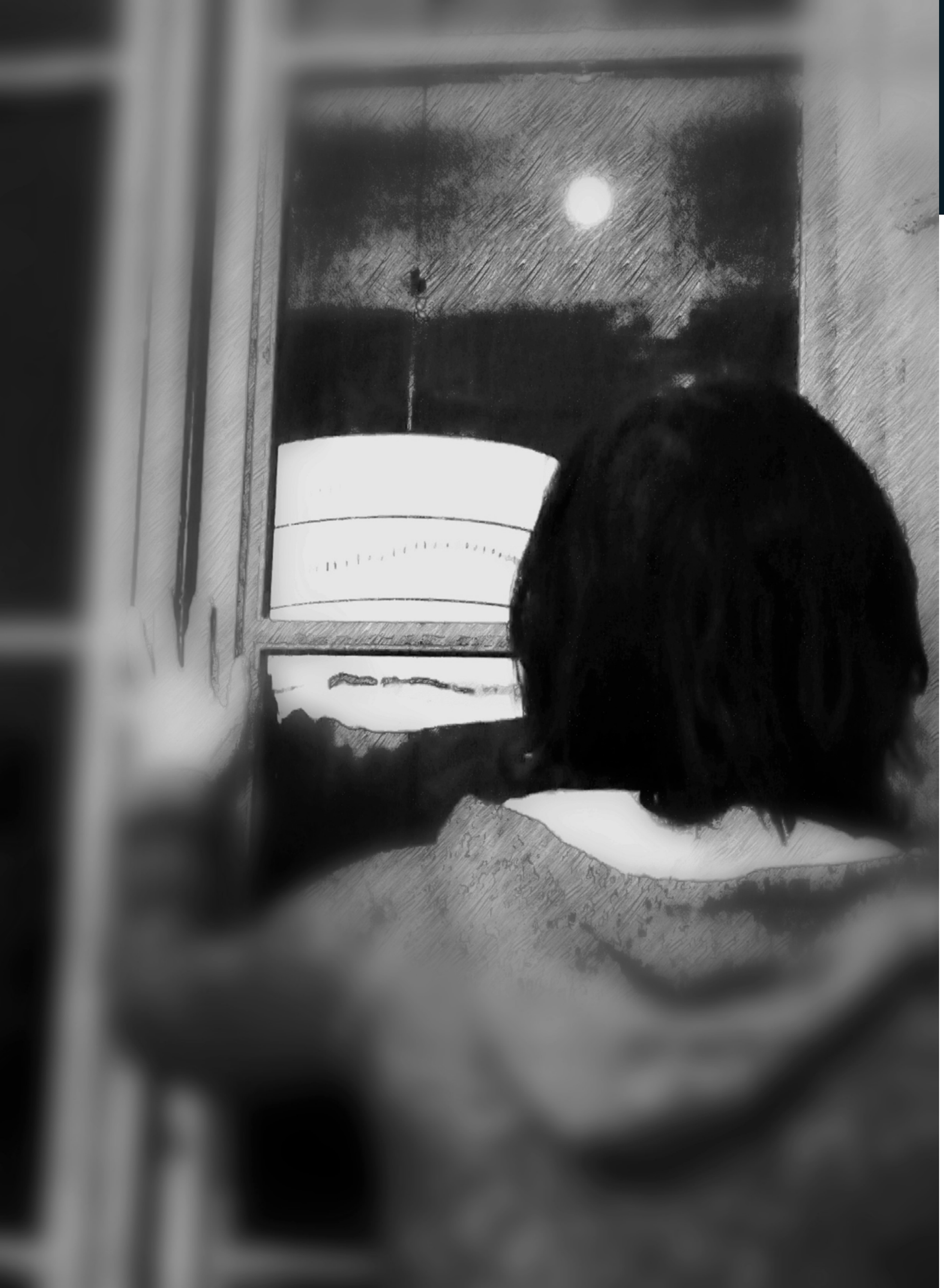

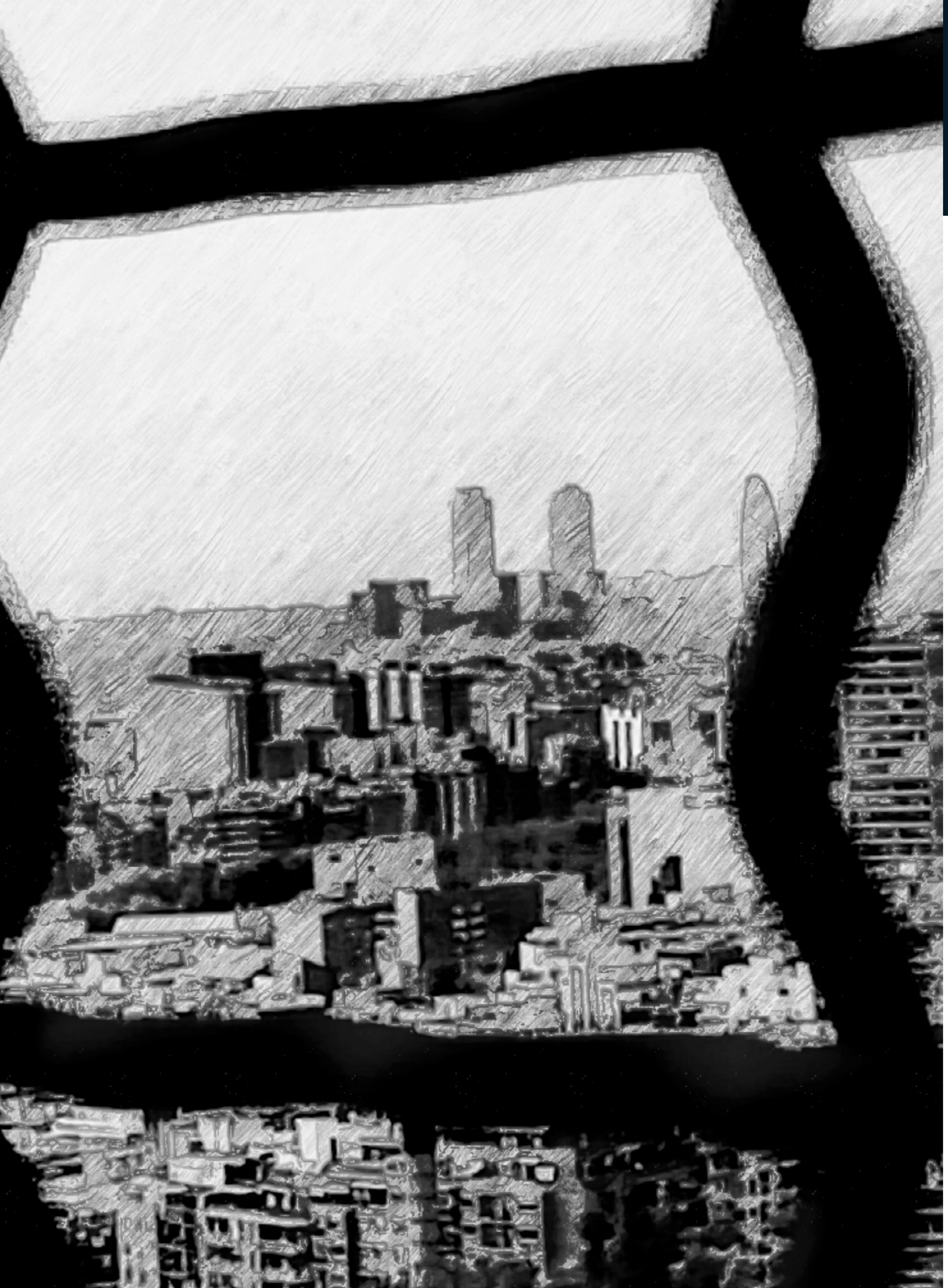

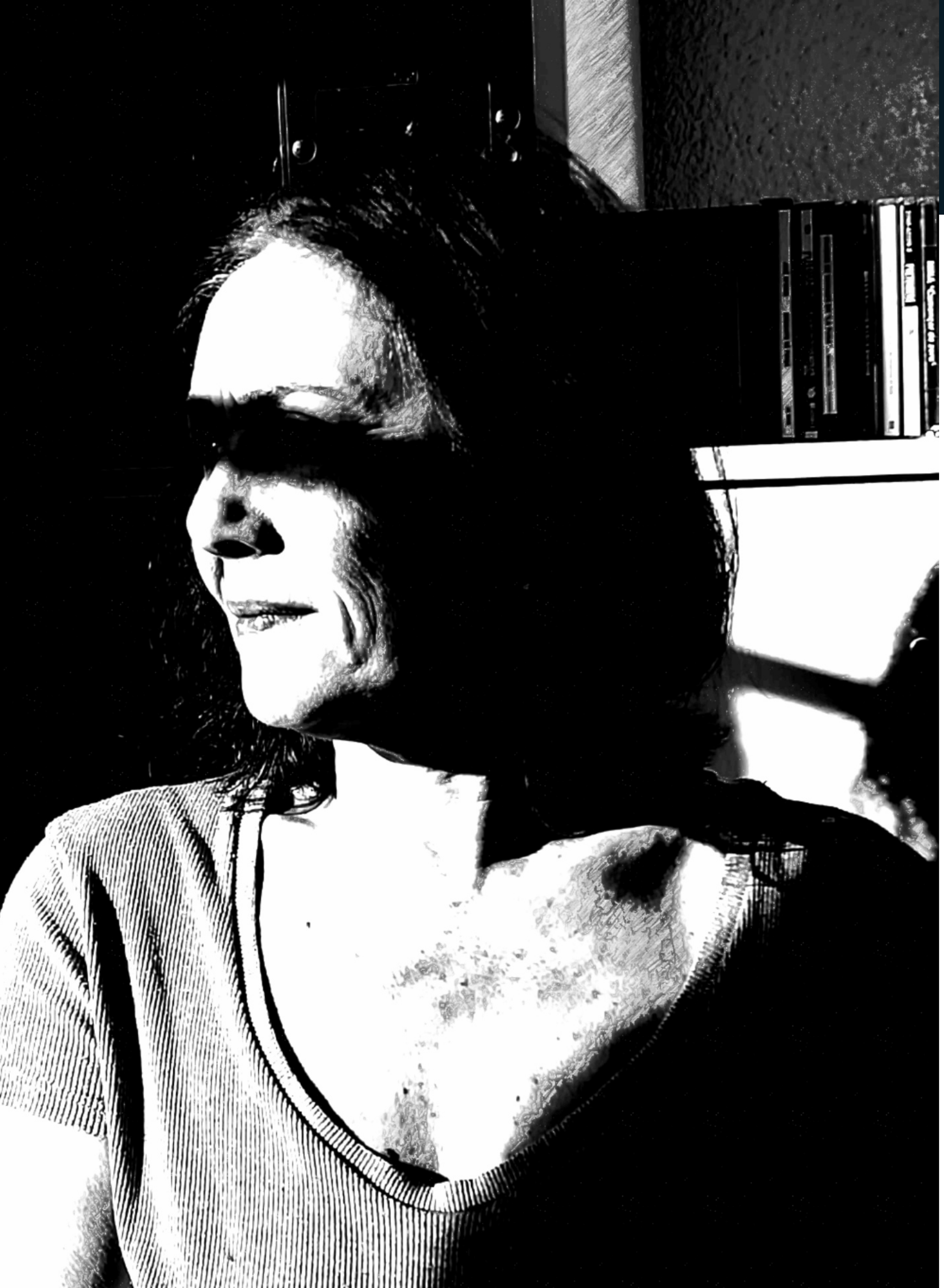

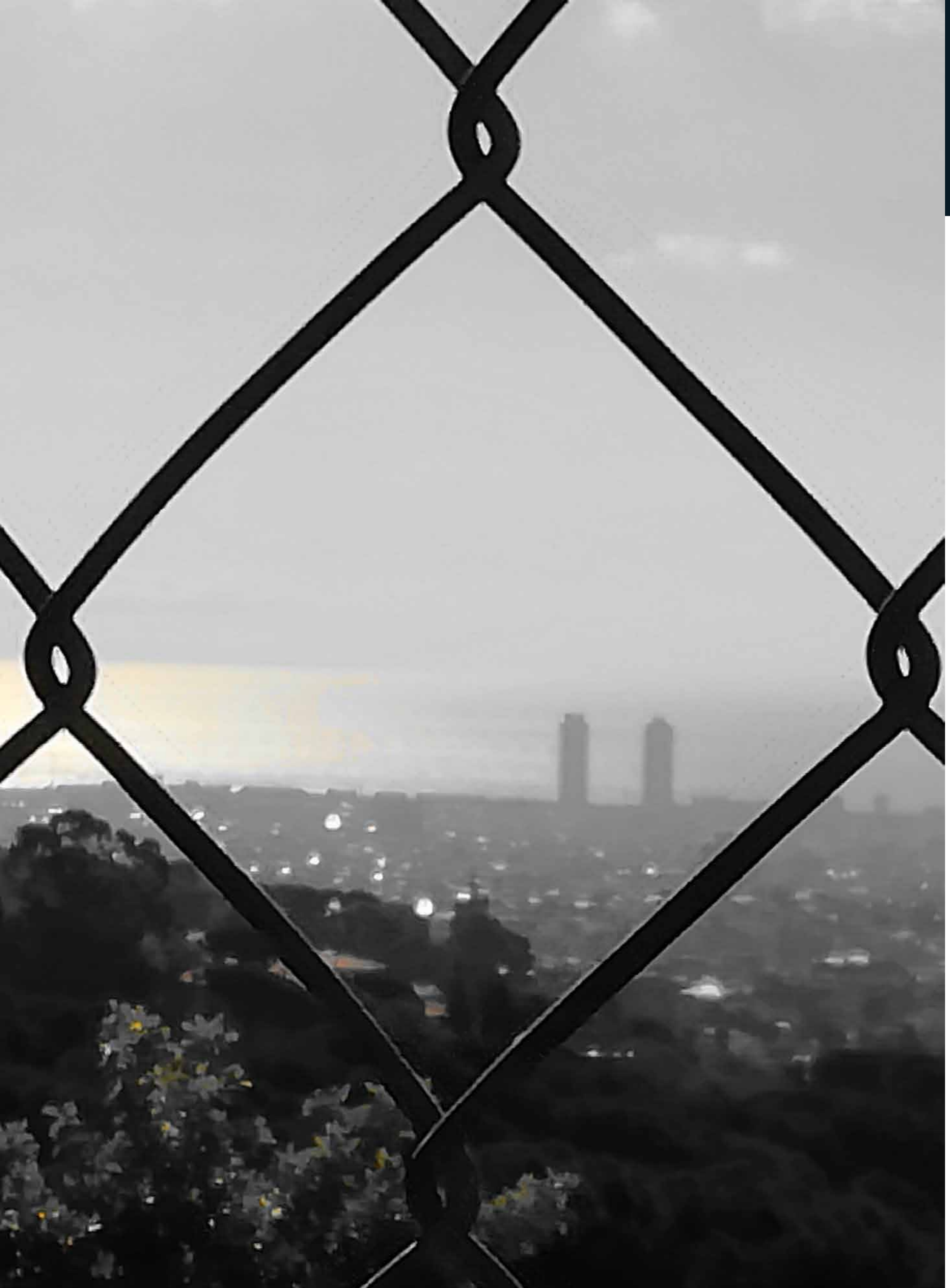

PINTAT
confinats

BARCELONA

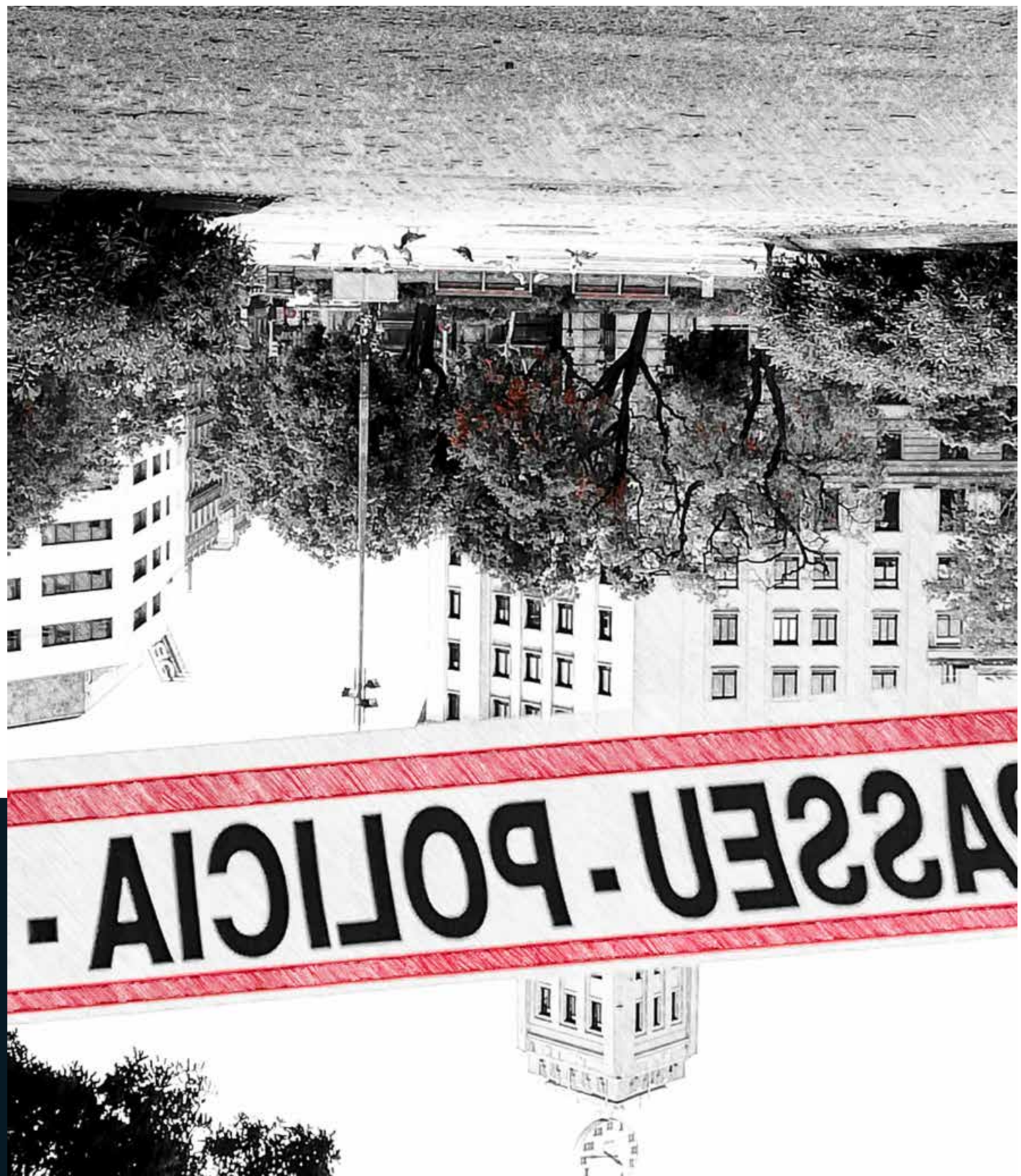

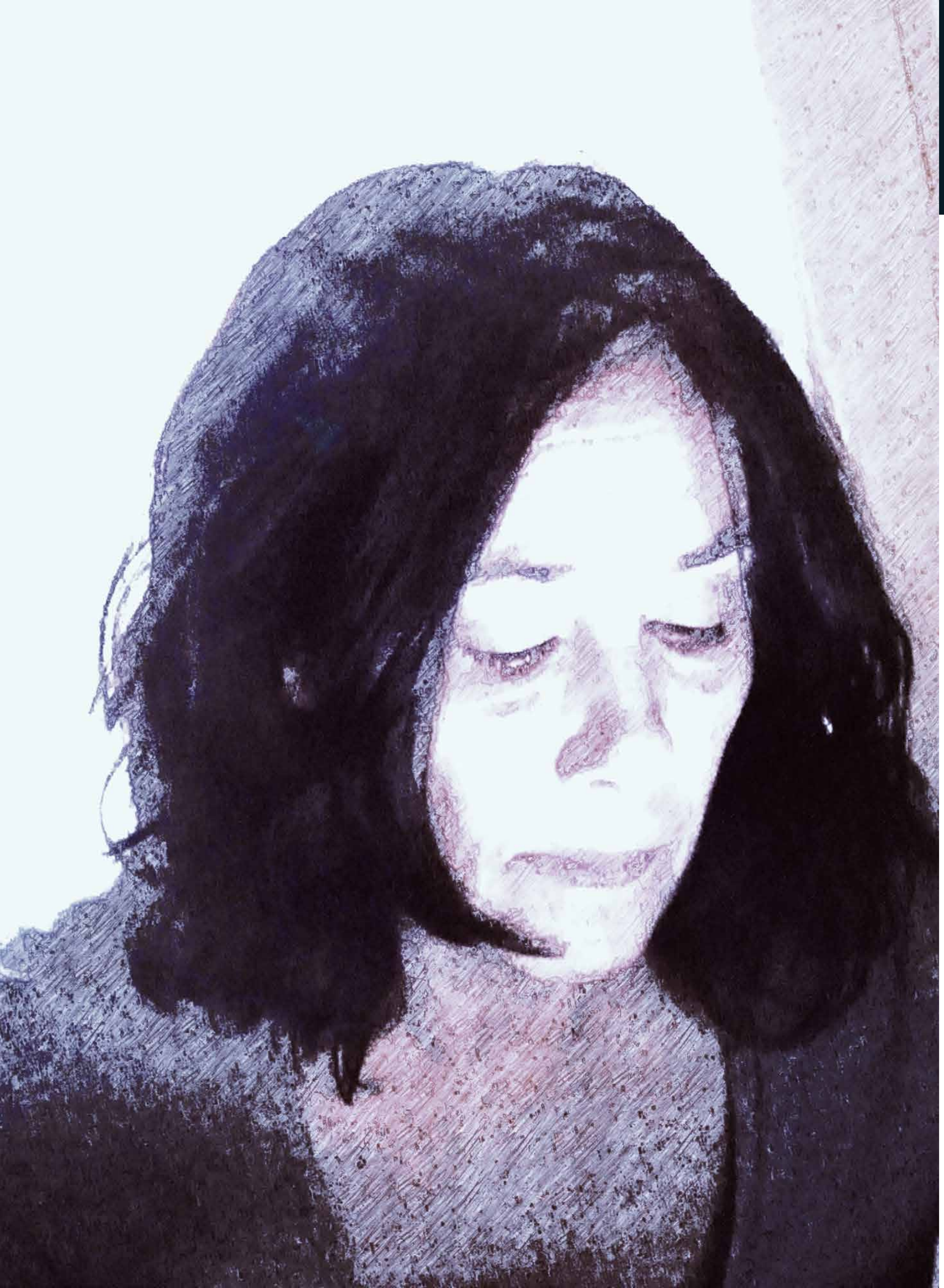

STOP

POLICIA

BBVA
BURGER

Lavado manual
toallas
textiles

CASIN
ARCELONA